

Jan Kučera

HORSKÁ DRÁHA ŽIVOTA

HORSKÁ DRÁHA ŽIVOTA

Jan Kučera

Motto

Každý král byl kdysi plačícím dítětem. Každý chrám byl kdysi jen kresbou. Není důležité, kde jsi dnes, ale kam se dostaneš zítra...

„ŽIVOT JE JEN NÁHODA“

Život je jen náhoda, jednou jsi
dole, jednou nahoře.

Život plyne jak voda a smrt je
jako moře.

Každý k moři dopluje, někdo
dříve a někdo později.

Kdo v životě miluje, ať neztrácí
naději.

Až uvidíš v životě zázraky, které
jenom láska umí,

zlaté rybky vyletí nad marky,
pak porozumíš,

že je život jak voda, kterou
láska ve víno promění.

Láska je jen náhoda a bez ní
štěstí není!

Werich, Ježek, Voskovec

Úvod

S údivem jsem zjistil, že má nejmladší dcera a zřejmě i většina její generace, která se narodila až po „sametové revoluci“, to je po roce 1989, ví o té době velmi málo. Tak jsem se rozhodl sepsat svůj pohled a své zážitky z těchto let a klíčových událostí. Končila éra „vlády jedné strany“ a rodila se u nás nová demokracie. Každý ty události viděl trochu jinak, proto nabízím jen svůj pohled, který se může od jiných lišit.

Aby byl pohled realistický a dostatečně popisný, začnu rokem 1987 a skončím rokem 1992. Za ty roky se toho událo v mém životě i v naší zemi více jak za předešlých dvacet let. Rozhodně se mé vyprávění netýká jen mého života, ale i událostí v celé společnosti.

Celá ta doba byla popsána stovkami článků, filmů a hodnocením ze strany disidentů, odpůrců bývalého režimu, ale i jeho skalními zastánci. Nyní čtenáři nabízím pohled obyčejného policisty, který všechny tyto převratné události zažíval a vítal je jak na té nejnižší, tak i z vysoké pozice u policie.

Po skoro dvaceti letech služby u policie mne „trestající ruka“ mého nadřízeného poslala na tu nejnižší příčku kariérního

žebříčku. Ano, jako kapitán jsem dělal přes rok hlídkového příslušníka VB. Místo předpokládaného utrpení jsem si tu dobu moc užíval. Měl jsem čas detailně sledovat všechny ty malinké krůčky, kterými se celá naše společnost blížila k té největší změně v našich životech. Ke změně společenského zřízení v naší zemi.

Po roce 1968, kdy jsme my, řadoví občané, vše prohráli, přicházel okamžik, kdy konečně můžeme mnohé vyhrát. Strhnout konečně po čtyřiceti letech tu „železnou oponu“, která nás izolovala od zbytku svobodného světa.

Proč název knihy „Horská dráha?“ Protože v těchto letech vynesly popisované události stovky a tisíce lidí tak zvaně „nahoru“, a naopak neméně takové množství lidí skončilo na svých vysokých postech a sjeli „dolů“, mezi řadové občany.

Pojďte si vy, dříve narození, zavzpomínat na ty mimořádné roky, měsíce a dny, kdy „umíral starý režim“ a jako „Fénix z popela“ se rodil nový společenský řád, založený na občanské svobodě a volnosti.

1. Cesta vzhůru

Po dvou letech řízení místního oddělení VB jsem mohl předat to začarované „prevoznické veslo“ staronovému šéfovi a postoupit na kariérním žebříčku. Abych se z „fary“ (tak se přezdívalo nejmenšímu oddělení VB na obvodě) mohl dostat po deseti letech služby pryč, musel jsem spáchat malý „podvůdek“.

Místo na Obvodní správě SNB bylo volné a čekalo, až jej někdo obsadí. Na druhé straně jsem se dozvěděl, že se můj kolega a nadřízený bude vracet po dvou letech nemoci zpět na naše oddělení. Co s tím? No napsal jsem si žádost o převelení na vyšší součást a na uvolněné místo. Tu jsem řádně podepsal a vedle, kde měl být podpis mého velitele, jsem napsal v z. (v zastoupení) a podepsal jsem se tam podruhé jako zastupující velitel.

Mé nadřízené na Obvodě to rozesmálo, ale rychle pochopili, že jinak nežli tímto způsobem, bych souhlas svého nadřízeného nezískal. Když se velitel po nemoci vrátil, já už jsem byl pryč. Chvilí protestoval, že mu odešel jeho zástupce a snad i schopný policista, ale mezitím vyšel rozkaz o mém přemístění a jmenování do nové funkce. Dál už to nikdo neřešil.

Já jsem byl šťastný, že jsem se po deseti letech snažení konečně dostal z našeho oddělení pryč a mohl jsem konečně postoupit na tom pomyslném kariérním žebříčku výše.

Nastoupil jsem na uvolněné místo na Obvodní správě SNB, na odboru VB. Tím jsem se zbavil 24hodinových, nočních a víkendových služeb. Po odchodu mého nepřejícího šéfa do důchodu jsem obdržel v průběhu let dvě státní a dvě rezortní vyznamenání. I hodnosti mi začaly růst, a tím se zvyšoval i můj plat. Končil rok 1987 a blížil se další „osmičkový“ rok 1988. Cítil jsem, že pro mne, a rozhodně i pro náš stát, bude klíčový. Tak jako byl před dvaceti lety rok 1968, čtyřiceti lety rok 1948 a padesáti lety rok 1938. V té době jsem dělal řadu let vše to, co bylo potřeba. Od řízení PS-VB přes krimi analytika až po vyšetřovatele VB. Prošetřoval jsem stížnosti na své kolegy a čekal jsem na chvíli, kdy se všichni ti, co byli nade mnou, posunou výše a uvolní mi další příčku na mém „kariérním žebříku“.

Zprávy o politických novinkách z SSSR, jako byla Gorbačovova perestrojka a glasnost, začaly v lidech vzbuzovat naději na změny. První přišlo na řadu Polsko a jeho „Solidarita“. Změny v něm ukázaly, že to jde. Předznamenaly blížící se „politické zemětřesení“ v celé východní Evropě. Já jsem do nového roku 1988 vstupoval jako mladý 37letý kapitán, který má našlápnuo k další kariéře. Jen dvě hodnosti mají na výložce čtyři zlaté hvězdy, kapitán a armádní generál, a tak jsem byl na své čtyři hvězdy patřičně hrdý.

Byl jsem se svou dosavadní kariérou spokojený, jen mne mrzelo, že jsem nemohl dokončit svá vysokoškolská studia stejně jako stovky dalších mých kolegů. Vedení mělo obavy, abychom tak jako naši předchůdci po získání titulů Mgr. nebo JUDr. neodešli do civilu za advokátní praxí.

Mnozí mí kolegové o hodnosti kapitán jen snili, protože byli na funkcích, kde mohli dosáhnout jen hodnosti nadporučík nebo nadpraporčík. Mnozí nesplňovali podmínky pro udělení této hodnosti, což bylo úplné středoškolské vzdělání ukončené maturitou. Dodnes mne udivuje, jak scénáristé našich detektivních seriálů „rozdávají“ hodnosti kapitánů a majorů, jak je napadne. Mladíčci s několikaletou praxí se chlubí hodností kapitán nebo major. Praxe u policie byla i je zcela odlišná. Ale asi to v televizi divákům lépe zní nežli třeba poručík nebo praporčík.

Musím hned v úvodu své knihy vzpomenout jedné důležité události z roku 1987. Podle mne to byla první vlašťovka, která dle přísloví ještě jaro nedělá. Já si ale myslím, že rozhodně nalila odvalu do mnohého srdce posluchačů. Mluvím o mimořádném projevu herce Miloše Kopeckého ze dne 5. května 1987 na IV. sjezdu Svazu československých dramatických umělců v Praze.

Kapitán VB

Když si tento projev pustíte dnes, je až neuvěřitelné, jakou měl tento herec odvahu jej přednést více jak dva roky před „sametovou revolucí“. Ano, dnes je již jeho projev i osobní odvaha zapomenuta. Ale tehdy, v roce 1987, si jej lidé tajně pouštěli z magnetofonů a nebyl snad nikdo, kdo by s tímto řečníkem slovo od slova nesouhlasil.

Jeho slova zněla jako úder kladivem do kovadliny. Jen byla škoda, že krom „Svobodné Evropy“ je zaznamenali a rozšiřovali jen jednotlivci. Mně tu nahrávku přinesl kamarád Ruda. Já jsem si ji přehrával snad stokrát a byl jsem unesený skladbou slov, která tvořila

dokonalý celek zdrcující kritiky současného politického vedení státu a jeho organizací. Budu citovat jen jeho závěr, protože projev je všem zájemcům k dispozici na internetu.

„Jako je umění včas přijít, tak je i umění včas odejít. Mnozí z vás, kteří jste uměli včas přijít a splnit své poslání, které bylo nezbytné, a tudíž je stále úctyhodné, musíte první pochopit, že váš čas vypršel. Ten, kdo to pochopí, odchází možná tragicky, ale vždycky důstojně. Vy, kulturní protagonisté včerejška, jeho hlavní aktéři, nedopusťte už ve vlastním zájmu, aby na vaši minulou činnost, v níž bylo mnoho dobrého, padly další zbytečné stíny. Odejdete-li včas, to jest ihned, může vám být ještě poděkováno. Neučiníte-li tak sami, z vlastní jasnozřivosti, odejdete sice o něco později, ale odejdete, nepochybuje o tom, stejně! Jenže ne už důstojně, ale jako komické figurky.“

Tato odvážná a kritická slova nebyla samozřejmě míněna jen na kulturní pracovníky, ale i na vedení našeho státu. Bohužel ta slova nebyla vyslyšena těmi, kterým byla adresovaná. Tak došlo k tomu, že například Miloš Jakeš odcházel z politické scény skutečně jako „komická figurka“, přesně tak, jak to pan Kopecký předpověděl.

Videonahrávka s Jakešovým projevem k zemědělcům v Červeném Hrádku o bojlorech alias brojlerech a platech umělců jej i celé vedení státu a strany dokonale zesměšnila. Tam také poprvé zaznělo, že se komunisté cítí „jako kůl v plotě“. Všichni se od nich

distancují a za rok na demonstracích znělo heslo: „Nechceme kůl v plotě.“ Vše směřovalo k jedinému cíli, zrušit článek v naší ústavě o vedoucí úloze KSČ v naší společnosti. K tomu také došlo ještě na závěr roku 1989.

V roce 1988 jsem byl pozván ke svému kamarádu Rudovi na velkou novinku té doby, na VIDEO. To by nebylo tak mimořádné, pokud by nám na videu nepustil poslední novinky ze Západu jako tři díly filmu „Šílený Max“, „Caligulu“ a stříhové filmy „Šokující Amerika a Asie“. Seděli jsme u televizní obrazovky zcela šokovaní snad do tří hodin do rána. Tehdy jsem se rozhodl, že video musíme mít! Nakonec jsem si jej koupil s pomocí člena PS-VB Vládi Ziky. Měl devizové konto a za koruny, které jsem mu dal, mi koupil

v Tuzexu vytoužené video značky Panasonic. Od té doby se u nás v bytě odehrávaly filmové „seance“ mých kolegů a kamarádů, kteří hltali tu pokleslou „západní kulturu“ tak jako já. Na letní dovolenou na chalupě v Církvici jsem si přivezl naši malou přenosnou barevnou televizi, video a hromadu ještě nenadabovaných videokazet. No a večer co večer se v bývalém „chlívě“ scházela parta místních vrstevníků, kteří nové filmy hltali jako já. Já jsem se jen „pokoušel“ nahradit chybějící dabing, aby diváci chápali děj filmu. Někdo přinesl pivo, někdo pár vajíček nebo sklenici sádla se škvarky, tak jsme si mohli přilepšit s manželkou a dětmi na naší dovolené.

S těmito filmy se mezi lidmi začaly šířit i kopie „trezorových“ filmů z naší produkce, které byly z různých důvodů „vyřazeny z kin“, anebo se do nich vůbec nedostaly. Ale technika videa a videokazet, které se daly poměrně snadno kopírovat, umožnila jejich šíření. Tak jsem ještě před revolucí viděl „Skřivánky na niti“, „Ucho“ a další zakázané filmy.

2. Demontrace k 20. výročí okupace v roce 1968

To léto roku 1988 jsem byl dva týdny s dětmi na chalupě a šířil jsem tam pokleslou „západní kulturu“. Léto se chýlilo ke svému konci a blížilo se kulaté dvacáté výročí roku 1968. Už skoro dvacet let jsme nevěděli, co to je demonstrace. Ale nyní jsem cítil, že to rychle poznáme. Z vedení města přišel příkaz na převelení jednoho velícího důstojníka a pěti policistů na Prahu 1. Nepříjemné věci byly přidělovány těm, co byli na Odboru VB nejniže, a tak padla volba na mne.

Na Václavské náměstí jsme přijeli dopoledne, to byl ještě klid. Rozdělení proběhlo v kině „Praha“. Já jsem dostal k ruce jednoho místního poručíka a skupinu padesáti kolegů z jednotlivých obvodů Prahy. Většinou se jednalo o starší zkušené policisty. Náš úkol byl střežit levou horní část Václavského náměstí od ulice Mezibranská až po ulici Štěpánskou. Vytvořil jsem skupiny po čtyřech a rozdělil jsem je do daného úseku. To už se začali scházet první lidé na demonstraci. Já jsem si s kolegou stoupl před pasáž kina Blaník.

21. SRPEN 1988
DEN ROZPTÝLENÉ MANIFESTACE PROTI DVACET LET
TRVAJÍCÍ OKUPACI ČSSR SOVĚTSKÝMI VOJSKY

Rozkaz pro nás byl jednoduchý. Střežit výlohy obchodů a obchody samotné. Prostě jsme měli zabránit případnému rabování výloh a obchodů, pokud by k němu mělo dojít ze strany demonstrantů nebo přihlížejících. Těch přihlížejících na chodnicích bylo neméně tolik jako samotných demonstrantů.

Demonstranty měl na starosti Pohotovostní útvar VB a vojáci „Vojsk ministerstva vnitra“. Nakonec se sešlo na této první demonstraci asi 1500 těch nejodvážnějších lidí. Mnoho mladých, ale i řada pamětníků roku 1968.

Dokonce na této demonstraci promluvil několik odvážných řečníků. Pak začal dav vytlačovat kordon mladých příslušníků z Pohotovostního útvaru VB. Moc se jim to nedařilo, protože dav lidí byl příliš veliký. Proto asi jejich velitelé přivolali dvě Tatry v úpravě jako hasičské vozy. Za vodními děly seděli vojáci, kteří museli být opilí nebo zfetovaní svou mocí. Prostě proudem vody kropili všechno a všechny. Já jsem stál před pasáží. Přihlížející lidé na chodníku mne s mým zástupcem zatáhli mezi sebe a ustoupili jsme společně do pasáže, abychom unikli tomu nesmyslnému „vodnímu“ řádění vojáků.

Viděl jsem, jak proudem vody porazili vojáci nejednoho

kolemjdoucího, ale i těhotnou ženu, která šla po chodníku. Pak se jim to samé podařilo s dětským kočárkem, který po chodníku tlačila maminka. Vůbec nerespektovali, že po chodnících se pohybují lidé, kteří s demonstrací nemají vůbec nic společného. Byl jsem znechucený, rozčilený a naštvaný, jak to jen šlo. Kdyby nás přihlížející dav lidí s mým zástupcem včas neschoval v pasáži kina, byli bychom v lepším případě jako „vodníci“.

Policisté z mojí skupiny se ztratili v davu přihlížejících lidí a někteří z nich dostali tak jako ostatní na chodnících plnou dávku vody z vodních děl. Ano, byl srpen, ale i tak byl proud ledové vody nepříjemný všem zasaženým.

Příslušníci Pohotovostního útvaru VB předvedli některé demonstranty. Bylo ale vidět, že se obě strany teprve „učí“, jak takovou demonstraci zvládnout. Ano, přicházel více jak rok pravidelných demonstrací, které ukončily až události 17. listopadu 1989 na Národní třídě. Když akce skončila, viděl jsem před naším rozchodem řadu promočených kolegů, kteří se nestačili v davu na chodníku někde skrýt před vodními děly. Jejich obsluha vůbec nerozlišovala, na koho proud vody zamíří.

Na místě jsem se pohádal s jejich vojenským velitelem. Přivedl jsem jej ke skupince svých kolegů, kteří si zrovna ždímalí své promočené bundokošile, aby vůbec mohli jet na své základní útvary. Pak jsem mu na místě referoval o civilistech, hlavně těhotných ženách a maminkách s kočárky, které jen procházely po chodníku. Díval se na mne jako na zjevení, protože tohle od policisty asi nečekal. Nakonec neochotně přislíbil, že s nimi promluví a zjedná nápravu.

Musel jsem si připomenout své vzpomínky na rok 1968. Navíc jsem bytostně cítil, že ti lidé na Václavském náměstí mají pravdu. Nechtějí nic nemožného. Chtějí přeci jen svobodu a demokracii. Tehdy jsem se rozhodl, že se podobným akcím vyhnu. Ty změny jsme přeci chtěli i my, kteří jsme nosili uniformu. Jen jsem ještě netušil, jak to mám udělat. Později to za mne zařídila náhoda, nebo osud rukou mých představených.

3. Hlášení u náčelníka

Vrátil jsem se s kolegy na náš útvar a dostal jsem pokyn, abych o provedené akci napsal podrobné hlášení. To jsem také na místě, ještě notně rozčilený, udělal. Druhý den jsem s hlášením šel za Obvodním náčelníkem SNB. Přítomen byl i jeho zástupce pro StB a politický komisař (policejní hantýrkou politruk). Hlášení jsem sepsal do všech podrobností. Po jeho přečtení jsem požádal velitele, aby na další akci poslal někoho jiného.

To jsem ale neměl říkat. Zástupce náčelníka pro StB zčervenal a pak na mne začal rvát jako nepřítel. V minulosti jsme spolu měli jen jeden menší konflikt, když jsem organizoval Mikulášskou nadílku pro děti policistů. Kolega na letáček nakreslil krásného Mikuláše a čerta. Tentýž velitel dostal při pohledu na leták záchvat vzteku. Křičel, že se jedná z naší strany o propagaci „náboženství“ a leták je nutné ihned přepracovat. To se psal rok 1987 a já si připadal jako v padesátých letech.

Nyní jsem při jeho řvaní ani pořádně nerozuměl slovům. Jeho slovenština proložená sprostými českými slovy nešla rozpoznat. Jen poslední věta mi utkvěla v paměti, když zařval: „Ihned si, súdruh kapitán, sbalte všechny své veci, uvolněte svoju kancelárijku a zajtra sa